

Matkailun mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä – Tutkimus opiskelijoiden vastuullisesta matkailusta

Liina Hovi

Tekijä(t) Liina Hovi	
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Matkailun mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä – Tutkimus opiskelijoiden vastuullisesta matkailusta	Sivu- ja liitesivumäärä 31 + 2
<p>Opinnäytetyön aihe muotoutui kokonaisuudeksi alkuvuoden 2016 aikana mielenkiinnosta vastuullista matkailua kohtaan. Työn tavoitteena on tutkia, miten matkailu vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen ja miten matkailija voi omilla valinnoillaan vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden säilymiseen.</p> <p>Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Haaga-Helia ammattikorkeakoulun Porvoo kampuksen suomenkieliset liiketalouden ja matkailun opiskelijat. Tutkimuksella pyrittiin saamaan vastaus tutkimuskysymykseen: Mitkä ovat kohderyhmän matkailutottumukset ja millainen suhde heillä on vastuulliseen matkailuun sekä miten liiketalouden ja matkailun opiskelijoiden näkemykset eroavat toisistaan?</p> <p>Työn teoreettisessa viitekehyksessä kerrotaan aluksi luonnon monimuotoisuudesta ja kuinka tärkeitä erilaiset ekosysteemit sen kannalta ovat. Teoriaosuudessa kerrotaan, kuinka ihmiset ovat toiminnallaan muuttaneet maapallon luonnollista toimintaa teollistumisen myötä muun muassa metsien raivaamisilla sekä hiilidioksidipäästöillä. Lisäksi kerrotaan matkailun ympäristövaikutuksista sekä matkailun mahdollisuuksista luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä.</p> <p>Empiriaosuudessa käsitellään kvantitatiivista tutkimusmenetelmää, jota käytettiin tutkittavien opiskelijoiden tiedonkeruumenetelmänä. Osuudessa kerrotaan tutkimuksen toteutuksesta, sen kulusta sekä saaduista tuloksista. Tutkimus toteutettiin kyselylomakkeella Webropol-työkalulla toukokuussa 2016.</p> <p>Tutkimuksesta ilmenee, että liiketalousopiskelijoiden vastuullisen matkailun huomioiminen sekä tietämys siitä olivat heikompia kuin matkailuopiskelijoiden. Tämä näkyy tulosten analysoinnissa, jossa on vertailtu näiden koulutusohjelmien vastauksia. Opinnäytetyö sisältää myös ehdotuksen liiketalouden opiskelijoiden tiedon lisäämiseen ekologisista valinnoista.</p>	
Asiasanat Luonnon monimuotoisuus, ilmastonmuutos, vastuullinen matkailu, ekomatkailu	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Luonnon monimuotoisuus	2
2.1	Evoluutio ja geneettinen monimuotoisuus	2
2.2	Ekosysteemit	3
2.3	Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen	4
2.3.1	Väestönkasvu	5
2.3.2	Ilmastonmuutos.....	6
3	Matkailun mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden edistäjänä.....	8
3.1	Matkailun ympäristövaikutukset	8
3.2	Vastuullinen matkailu	9
3.3	Luontomatkailu.....	10
3.4	Eläinmatkailu	11
3.5	Ekomatkailu	12
3.6	Vapaaehtoismatkailu.....	12
4	Tutkimus ja sen kulku.....	14
4.1	Kvantitatiivinen tutkimus.....	14
4.2	Tutkimusjoukko	14
4.3	Kyselylomakkeen laatiminen	15
5	Tulokset	17
5.1	Taustakysymykset	17
5.2	Tutkimuskysymykset.....	18
6	Pohdinta.....	25
6.1	Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti	25
6.2	Johtopäätökset.....	25
6.3	Oma oppiminen.....	26
	Lähteet	28
	Liitteet.....	32

1 Johdanto

Kun Leonardo DiCaprio viimein sai uransa ensimmäisen Oscarin, mainitsi hän puheessaan huolensa ilmastonmuutoksesta ja planeettamme tuhoutumisesta. Vaikka ympäristöasiat puhututtavat ihmisiä ympäri maailmaa, tulee niitä harvemmin mietittyä esimerkiksi matkailun kannalta. DiCaprio ja muut julkisuuden henkilöt käyttävät tuon tuosta yksityiskoneita matkustamiseen, ja halpalentoyhtiöt mahdollistavat edulliset lennot maahan kuin maahan. Kuinka ilmastonmuutos ja siitä aiheutuva luonnon monimuotoisuuden heikentyminen saataisiin kuriin ilman, että matkailusta täytyisi kokonaan luopua?

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on tutkia, miten matkailu vaikuttaa luonnon monimuotoisuuteen ja miten matkailija voi omilla valinnoillaan vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden säilymiseen. Opinnäytetyö tehdään itsenäisenä tutkimuksena, jolloin sillä ei ole erillistä toimeksiantajaa. Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Haaga-Helia ammattikorkeakoulun Porvoo kampuksen suomenkieliset liiketalouden ja matkailun opiskelijat. Tässä opinnäytetyössä käytetään kvantitatiivista, eli määrällistä tutkimusmenetelmää. Sen avulla pyritään saamaan vastaus tutkimuskysymykseen: Mitkä ovat kohderyhmän matkailutottumukset ja millainen suhde heillä on vastuulliseen matkailuun sekä miten liiketalouden ja matkailun opiskelijoiden näkemykset eroavat toisistaan?

Opinnäytetyön aihe syntyi kiinnostuksesta ekologisiin valintoihin. Ajatus vastuullisen matkailun tutkimukseen lähti liikkeelle kirjoittajan matkailuopiskelijakaverin kanssa. Opinnäytetyö päätettiin kuitenkin lähteä toteuttamaan yksin. Kirjoittaja ei ollut käynyt matkailuun liittyviä kursseja, joten aihe oli uusi sekä myös ajankohtainen ilmastonmuutoksen kannalta.

Opinnäytetyön teoriaosassa esitellään aluksi luonnon monimuotoisuutta ja selvitetään, kuinka tärkeitä ekosysteemit ovat. Siinä tuodaan esille muun muassa se, miten väestönkasvu ja teollistuminen vaikuttavat ympäristöömme ja sitä kautta ilmastonmuutokseen. Teoriaosassa kerrotaan myös, mitkä ovat matkailun mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden säilyttämisessä sekä mitä on vastuullinen matkailu ja siihen kuuluvat luontomatkailu ja ekomatkailu. Teoriaa hyödynnetään empiriaosassa, jossa tutkittiin kohderyhmän opiskelijoita ja pyrittiin saamaan vastaus tutkimusongelmaan. Aineisto kerättiin toukuussa 2016. Empiriaosassa tutkitaan ja analysoidaan saatuja vastauksia ja pohdintaosassa tarkastellaan tutkimuksen luotettavuutta. Tämän pohjalta opinnäytetyön lopussa käydään läpi kehittämissuhteita sekä arvioidaan omaa oppimista opinnäytetyöprosessin aikana.

2 Luonnon monimuotoisuus

Luonnon monimuotoisuudella eli biodiversiteetillä tarkoitetaan elämän koko kirjoa, johon kuuluu geneettinen vaihtelu, lajien runsaus ja elinympäristöjen monipuolisuus. Luonto muuttuu ja kehittyy jatkuvasti, jonka ansiosta myös monimuotoisuus vaihtelee. Osa lajeista kehittyy ja osa häviää itsestään. Useita eläin- ja kasvilajeja uhkaa sukupuutto muun muassa kasvavan matkailun seurauksena. Ympäristö ei ole tottunut muutoksiin yhtä nopeasti, jolloin luonnon monimuotoisuus on uhattuna. (Järki 2016.) Tässä luvussa käsitellään ensinnäkin luonnon monimuotoisuutta, mutta myös erilaisia syitä, miksi luonnon monimuotoisuus heikkenee ja miten se vaikuttaa ilmastoon ja elämään maapallolla.

2.1 Evoluutio ja geneettinen monimuotoisuus

65 miljoonaa vuotta sitten maahan iskeytyi meteoriitti, jonka seurauksena kuuma aalto pyyhki suuren osan maapallon elämästä. Se aiheutti muun muassa dinosaurusten sukupuuton, joka loi alun nisäkkäiden nopealle evoluutiolle. Jääkauden loppuvaiheessa ihmisten toiminnalla hävisivät suurin osa mimmuteista ja monista petoeläimistä, kun ihminen levittäytyi niiden asuinalueille. Kun ihmismäärä kasvoi, suuria kasvinsyöjäeläimiä metsästettiin yhä enemmän, jonka seurauksena kasvillisuus muuttui isoilla alueilla. Tämä on esimerkki siitä, millaisia seurauksia lajien häviäminen voi aiheuttaa luonnolle. Sukupuuttoihin siis liittyy kaksi tekijää: ilmasto ja ihmisten teot. Nykyaikana sukupuuttovauhti onkin moninkertaistunut. Ennusteiden mukaan jopa 15-37 % eri lajeista on vaarassa kuolla sukupuuttoon vuoteen 2050 mennessä. (Virkkala 2011, 124.)

Lajeilla on ilmastonmuutoksessa kaksi vaihtoehtoa. Joko ne siirtyvät kohti maapallon nappoja tai ne sopeutuvat uuteen ilmastoon. Ilmastonmuutos on kuitenkin niin nopeaa, etteivät lajit välttämättä pysty sopeutumaan kunnolla. Maapallon keskilämpötilan noustessa esimerkiksi jääkarhut ja hylkeet ovat vaarassa, kun jäätiköt alkavat sulamaan. Tutkijoiden mukaan geneettinen monimuotoisuus on erittäin tärkeää evoluution kannalta. Ilman sitä lajien kyky sopeutua ympäristömuutoksiin heikkenee ja tuloksena voi olla esimerkiksi kehitys- ja lisääntymishäiriöitä. Eräistä kasveista saadaan lääkeaineita sekä kemikaaleja, ja metsät sitovat ilmakehän hiilidioksidia. (Niemelä, Halkka & Hallanaro 2011, 24.)

Geneettistä monimuotoisuutta uhkaa sopeutuneiden ja ainutkertaisten populaatioiden häviäminen, kun niiden elinympäristö katoaa. Suurin syy tähän on ihmisten aiheuttama ilmastonmuutos, jolloin monetkaan populaatiot eivät kykene sopeutumaan ympäristöoloihin. Ilmastonmuutosta käsitellään tarkemmin myöhemmin. Geneettisen monimuotoisuuden uhkana on myös metsästys ja kalastus. Suurikokoisimmat lajit ovat halutuimpia ja

joutuvat usein saaliiksi, jolloin muun muassa niiden yksilökoko muuttuu. Luoteis-Atlantilla kiellettiin kalastus, koska liiallinen kalastus johti turskakannan pienenemiseen. Kanta ei koskaan toipunut kiellosta huolimatta, sillä muut kalalajit olivat päässeet runsastumaan. Ekosysteemin rakenne oli muuttunut. (Niemelä, Halkka & Hallanaro 2011, 29; Halkka 2011, 42.)

2.2 Ekosysteemit

Ekosysteemillä tarkoitetaan kokonaisuutta, jossa jokainen laji pitää yllä monimuotoista eliöyhteisöä. Lajirikkaimpia ekosysteemejä ovat sademetsät ja koralliriutat. Amazonin sademetsässä on erilaisia alueita, jotka poikkeavat toisistaan esimerkiksi tulvivina ja tulvittomina sademetsinä. Amazonin sademetsissä elää noin neljännes maapallon elävistä eliölajeista. Yhdellä hehtaarilla kasvaa jopa satoja eri puulajeja, joka on saman verran kuin koko Euroopassa. Näissä sademetsissä asuu myös satoja alkuperäiskansoja. Monet sademetsässä asuvat lajit ovat levinneet suppeasti, jolloin pienempienkin sademetsien tuhoaminen voi hävittää monta lajia sukupuuttoon. Osa sademetsistä onkin raivattu maanviljelyyn ja karjankasvatuksen tieltä. Sademetsät säätelevät maapallon ilmastoa antaen samalla muita ekosysteempipalveluja. Kasvillisuus sitoo ilmakehän hiiltä ja säätelee sademääriä. Joet muodostavat suurimman osan makean veden järjestelmästä, joka vaikuttaa jopa Atlantin merivirtoihin. (Valste 2011, 30; Salo & Sääksjärvi 2011, 146-148.) Metsäkato on hidastunut 20 vuoden aikana ja osa sademetsistä on nyt suojeltuja. Pirstoutuneissa elinympäristöissä syntyvät jälkeläiset saattavat joutua alueille, jotka eivät sovi niiden elämiseen. Se aiheuttaa myös sukujen sisäistä siitosta, joka heikentää populaation kelpoisuutta. (Ovaskainen 2011, 131-132.)

Koralliriutoilla elää noin kolmannes kaikista merissä elävistä kalalajeista. Myös monet muut lajit lisääntyvät näissä ympäristöissä. Koralliriutat ovatkin yksi maailman uhanalaisimmista elinympäristöistä. 93 % maapallon koralliriutoista ovat kärsineet ihmisten toiminnan seurauksena. Lähes puolet niistä voi hävitä seuraavien 30-40 vuoden aikana, jos toiminta jatkuu samana. Mikäli vesistöihin pääsee runsaasti ravinteita, vesikasvillisuus ja planktonit lisääntyvät ja korallit sekä muut riuttojen eliöt kuolevat. Tämän seurauksena kuolleet eliöt alkavat hajotessaan kuluttaa veden happivarantoja vaarantaen koko vesiekosysteemin hyvinvoinnin. (Valste 2011, 30.) Korallien ravinnonlähteitä ovat levät, jotka häviävät merivesien lämpötilojen noustessa. Tämä aiheuttaa korallien kalpenemisen ja kuolemisen. Näin on käynyt esimerkiksi yli 2 250 kilometriä pitkällä Isolla Valliriutalla Australiassa. Se pitää sisällään yli 1500 kalalajia, 400 korallilajia sekä merikilpikonnia, valaita ja delfiinejä. Tämän lisäksi matkailu Isolle Valliriutalle työllistää noin 70 000 ihmistä. (Greshko 2016.)

Maapallon turvevaroista noin 30 % sijaitsee trooppisissa soissa. Suurin osa soista keskittyy Kaakkois-Aasiaan ja yli puolet ovat pelkästään Indonesian alueella. Väestönkasvun seurauksena niitä on raivattu viljelyyn, kuten maa- ja metsätalouteen sekä öljypalmun viljelyyn. Suot varastoivat vettä turpeeseen, suodattaa ja päästää sitä pikkuhiljaa pois ja näin ollen säätelevät seutujen vesitaloutta ja takaa muille ekosysteemeille tasaisen vedensaannin. Trooppiset suot myös estävät eroosiota eli maaperän kulumista sekä säätelevät tulvia. Ilmastomuutoksesta johtuva lämpötilan nousu aiheuttaa kuivuutta ja siten vedenpinnan laskua suosademetsissä. Turve pääsee kuivumaan ja altistuu hapelliselle hajoamiselle, mistä vapautuu hiilidioksidia ilmakehään. Soiden kuivuessa myös paloriski kasvaa. Viimeisen 20 vuoden ajan joka vuosi on raivattu noin 1,5 % trooppisten soiden pinta-alasta. (Vasander 2011, 164-166.)

2.3 Luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen

Monet ihmisten teot vaikuttavat maapallon luonnolliseen elämään. Se johtaa merkittäviin ilmastomuutoksiin todennäköisesti jo muutamien kymmenien vuosien aikana. (CO₂-raportti 2016.)

Amazonin sademetsää tuhotaan vuosittain noin 20 000 neliökilometriä, joka tarkoittaa noin jalkapallokentän kokoista aluetta joka viides minuutti (Kalmari & Kelola 2009, 30). Kun metsiä raivataan ja poltetaan, kaskikierto on liian nopea ja pohjavettä käytetään viljelmiin niin paljon, että maaperä suolaantuu. Tästä johtuen maa paljastuu ja altistuu tuuli- ja vesierosiolle, joka johtaa aavikoitumiseen. Sen edetessä luonnon monimuotoisuus vähenee ja ekosysteemin palautumiskyky heikkenee. Aavikoituminen on uhka kaikille maapallon kuiville alueille, jotka muodostavat 40 % maapallon maapinta-alasta. YK on laatinut aavikoitumissopimuksen, jonka tavoitteena on lievittää köyhyyttä ja turvata maaperän tuottokyky ja ravinnon tuotanto. Eroosiota torjutaan ja vesistöjen valuma-alueita suojellaan sekä kuivuutta ja aavikoitumista hillitään. Sopimuksen osapuolina ovat Afrikan maat, Yhdysvallat, Australia, Italia ja Espanja sekä muita maita esimerkiksi Suomi. (Nummelin, Kaarakka & Aho 2011, 183-186.)

Valtameret varastoivat ilmakehästä veteen siirtynyttä lämpöä ja tasaavat maapallon ilmastoa. Golf-virta ja Pohjois-Atlantin virta kuljettavat lämpöä tropiikista napa-alueisiin. Pohjoisella Tyynellämerellä kiertää valtava jätepyörre, joka sisältää muun muassa vanhoja kalastusverkkoja, muovipusseja sekä lenkkareita. Muovi silppuuntuu yhä pienemmäksi muruksi hajoten myrkyllisiksi aineiksi kulkeutuen muun muassa merikilpikonien, meduusojen ja kalojen elimistöihin. Se myrkyttää niiden elimistön ja tuloksena on kuolema. Muo-

vi ei kuitenkaan häviä mihinkään, vaan jatkaa kulkuansa eteenpäin ja päättyy lopulta ihmistenkin lautasille. Myös Japaninmerellä seilaa pienempi jätepyörre. (Furman 2011, 189.) Tammikuussa 2016 Pohjanmeren alueelta löydettiin kaskelotteja, jotka olivat eksyneet liian matalille vesille. Niiden vatsat olivat täynnä muovijätettä ja kalastusverkkoa. Tämä on huolestuttavaa ja kokonaan ihmisten ajattelemattomuutta. (Froelich 2016.)

Vesistöjä uhkaa myös happamoituminen, joka aiheutuu fossiilisten polttoaineiden käytön seurauksena. Hiilidioksidia siirtyy ilmakehästä veteen muuttuen hiilihapoksi. Industrialismin jälkeisenä 250 vuoden aikana ilmakehän hiilidioksidipitoisuus on lisääntynyt 40 % ja merien happamoituminen 30 %. Happamampi vesi vaikuttaa valtamerissä veden akustiikkaan aiheuttaen merieläimille stressiä sekä lisääntymishäiriöitä. (Haapala, Ikävalko & Johansson 2011, 188-192.)

2.3.1 Väestönkasvu

Väestönkasvu on yksi maapallon suurimmista huolenaiheista. Ennen 1700-lukua ihmisten syntyvyys- ja kuolleisuusluvut olivat tasavertaisia. 1700- ja 1800-luvuilla industrialismi eli teollistuminen vapautti miljoonia työläisiä maaseuduilta ja sen myötä muutti ihmisten asuinoloja, kun he pystyivät muuttamaan suurempiin kaupunkitaajamiin. Tämän jälkeen vielä myöhemmin lääketieteen ja terveydenhuollon kehittyminen antoi mahdollisuuden väestön kasvulle. (Stutz & Warf 2012, 59.)

Kuvio 1. Maailman väestönkasvuennuste (Yle 2011)

Kuvio 1 havainnollistaa sitä, kuinka suurin osa maailman väestöstä asuu kehitysmaissa ja sen väkiluvun on ennustettu kasvavan erittäin nopeasti. Väestönkasvuennuste on kuitenkin vain ennuste. Siihen vaikuttaa muutokset syntyvyydessä ja kuolleisuudessa sekä elinajan pidentyminen. Ennusteiden mukaan kahdeksan miljardin raja ylittyy vuoden 2023 aikana ja kymmenen miljardin raja vuonna 2081. (Yle 2011.) Vuonna 2008 Aasiassa asui 60 % koko väestöstä, kun taas Euroopassa mukaan lukien Venäjä luku oli 11 %. Tämä johtuu siitä, ettei kehitysmaissa ole varaa koulutukseen ja sitä kautta ehkäisyä ei tunneta, sallita tai kulttuureissa on tapana perustaa isompi perhe. Nykyään teollisuusmaissa hankitaan lapsia vähemmän sekä myöhäisemmällä iällä, sillä koulutusta jatketaan myös alkeisopetuksen jälkeen korkeammille tasoille. Maailman väestö kasvaa edelleen, mutta hitaammin kuin 50 vuotta sitten ja sen on arvioitu hidastuvan vuosi vuodelta. (Stutz & Warf 2012, 59.) Väestönkasvuprosentti oli 60-luvulla yli 2 ja tällä hetkellä 1,13 (Worldometers 2016).

Väestönkasvun seurauksena maan ekologinen kantokyky ylittyy. Uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat, esimerkiksi puhdas vesi ja fossiiliset polttoaineet vähenevät yhä nopeammin ja metsiä on raivattu asuinalueiden takia sekä karjatalouteen, jotta ruokaa riittäisi kaikille. Kun Yhdysvalloissa kärsitään ylipainosta, köyhissä kehitysmaissa nähdään nälkää. Ruoan tuotanto ei siis ole jakautunut tasaisesti. (Stutz & Warf 2012, 59.)

2.3.2 Ilmastonmuutos

Maapallon erittäin vakava ympäristöuhka on väestönkasvun ja teollistumisen myötä muuttuva ilmasto. Kasvihuonekaasut päästävät auringosta tulevan säteilyn läpi maapallolle, ja hiilidioksidi estää säteilyn heijastumisen takaisin avaruuteen. Tämä on ilmakehän luonnollinen kasvihuoneilmiö, joka on edellytys nykyiselle elämälle maapallolla. Ilmastonmuutos johtuu voimistuneesta kasvihuoneilmiöstä, eli maapallon lämpenemisestä, kun muun muassa kasvihuonekaasut ovat lisääntyneet. Maapallon pintalämpötila on noussut 1900-luvun kuluessa 0,4-0,8 celsiusastetta ja sen arvioidaan nousevan vuodesta 1990 vuoteen 2100 mennessä 1,4-5,8 celsiusastetta. (CO₂-raportti 2016.) Hiilidioksidin pitoisuus ilmassa johtuu fossiilisten polttoaineiden, pääasiassa öljyn, kivihien ja maakaasun käytöstä sekä sademetsien hävityksestä. Metaanin määrä ilmakehässä on lisääntynyt yli kaksinkertaiseksi viime vuosikymmenien aikana. Metaania pääsee ilmastoon myös fossiilisista polttoaineista sekä erilaisista ongelmajätteistä, mutta suurin osa aiheuttajasta on suureksi kasvanut maatalous. Riisiviljelmillä ja lehmien märehtäessä muodostuu runsaasti metaania. (Räisänen 2011, 51.)

Nopea ja voimakas ilmastonmuutos vaikeuttaa luonnon sopeutumista muutoksiin. Ilmastonmuutos aiheuttaa muun muassa jäätiköiden sulamista, valtamerien pinnan nousua sekä tuulien ja merivirtojen muuttumista. Merten pinnannousulla voi olla tuhoiset seuraukset alaville rannikkoalueille sekä koralliriutoille. Trooppisten alueiden sadot pienenevät lämpötilan noustessa ja kuivuus pahenee erityisesti Keski-Aasiassa, Välimeren alueella, Australiassa ja Etelä-Afrikassa. Korkeilla leveysasteilla, esimerkiksi Pohjois-Euroopassa sadot taas lisääntyvät sateiden kasvaessa, mutta tuholais- ja hallavauriot voivat heikentää satojen lisääntymistä ja sateisuus vaikeuttaa sadonkorjuuta. Myös sään ääri-ilmiöt lisääntyvät eri alueilla ilmastonmuutoksen seurauksena. Vaikka metsätalous kasvaisikin kestävästi hoidetuilla metsäalueilla, kuivuuden ja myrskyjen aiheuttamat tuhot verottavat tuottoa. (CO₂-raportti 2016; WWF 2016.)

Ilmastonmuutosta hidastamalla ja sen aiheuttamia vahinkoja voidaan lieventää vähentämällä kasvihuonekaasujen päästöjä. Tähän mennessä ilmasto on lämmennyt jo noin 0,7 celsiusastetta. Ilmakehään päässeiden kasvihuonekaasujen lämmitysvaikutus jatkuu vielä pitkälle tulevaisuuteen, joten vaikka uusien päästöjen tuottaminen lopetettaisiin kokonaan, ilmasto lämpenee edelleen. Ilmastonmuutokseen täytyy siis sopeutua, vaikka sitä saataisiinkin lievitettyä. Sopeutumisessa laaditaan strategia, miten toimitaan sään ääri-ilmiöissä sekä keskilämpötilan nousun vaikutuksissa. Sopeutuminen tarpeeksi ajoissa yhdessä tehokkaan ilmastonmuutoksen hillinnän kanssa on merkittävästi edullisempaa kuin rajoittamattoman ilmastonmuutoksen aiheuttamat tuhot. (CO₂-raportti 2016.)

3 Matkailun mahdollisuudet luonnon monimuotoisuuden edistäjänä

Matkailuala on yksi suurimmista elinkeinoista, joka työllistää 10 % maailman väestöstä. Köyhissä maissa se on merkittävä työllistäjä, esimerkiksi Afrikassa se luo 7,2 % työpaikoista. Karibiassa puolestaan matkailu työllistää 13,3 % väestöstä ja Välimeren alueella 11,5 %. (WTTC 2016a, 4; WTTC 2016b, 4; WTTC 2016c, 4.) Matkailusta on tullut entistä suosittumpaa. Kun vuonna 1950 maailmassa oli 25 miljoonaa matkailijaa, oli luku vuonna 1980 jo 278 miljoonaa ja vuonna 1995 527 miljoonaa. Maailman matkailujärjestön mukaan vuonna 2014 maailmassa oli jo 1,133 miljardia matkailijaa. (UNWTO 2015.) Vaikka matkailun seurauksena tuhoutuukin erilaisia ekosysteemejä muun muassa hiilidioksidipäästöjen takia, voi sillä tehdä myös paljon hyvää. Tässä luvussa käsitellään matkailun ympäristövaikutuksia sekä tapoja, jolla sitä voi ehkäistä valitsemalla kestävän matkailun mukaisia vaihtoehtoja.

3.1 Matkailun ympäristövaikutukset

Matkailusta aiheutuu monia ympäristövaikutuksia. Lentokoneella matkustaminen aiheuttaa suuria päästöjä ja on ilmaston kannalta haitallisin matkustusmuoto. 43 % matkoista tehdään lentäen sen helppouden takia. Maanteitse, pääosin omalla autolla matkustavia on 42 % ja vain 15 % kulkee meri- tai rautateitse. (Ympäristö & kehitys ry, 2016a.) Ilman- ja vesistöjen lisäksi lentokoneet, autot ja muut ajoneuvot aiheuttavat myös meluhaittoja, jotka ovat haitallisia ensinnäkin eläimille, mutta myös ihmisille aiheuttaen esimerkiksi kuulovaurioita. Hotellit, uima-altaat, golf-kenttien kastelu ja laskettelurinteiden lumettaminen kuluttavat huomattavan määrän vettä. Tämä aiheuttaa ison osan jätevesistä ja voi myös johtaa vesipulaan. Kuivilla alueilla, esimerkiksi Välimeren maissa vedenkulutus on suurempaa kuumuuden ja kuivuuden takia. (UNEP 2016.) Espanja on yksi suosituimmista matkakohteista. 1950-luvulla vuosittainen turistien määrä siellä oli 700 000, kun 2000-luvun alussa luku oli 56 miljoonaa. Espanjassa turistit kuluttavat tuplasti enemmän vettä kuin paikalliset asukkaat. (Kalmari & Kelola 2009, 27.)

Kaikissa matkakohteissa ei ole toimivaa jätehuoltoa. Vesistöt, maisema-alueet sekä tienvarret kärsivät roskaamisesta. Kuten kappaleessa kaksi kerrottiin, juuri tämän takia erilaiset eläimet kohtaavat ongelmia. Risteilyalukset tekevät myös osansa ympäristön saastuttamisessa. Ne rehevöittävät meriä polttoaineillaan sekä päästämällä jätevedet vesistöihin. Myös alkuperäisasukkaat ja ekosysteemit kärsivät matkailusta, kun metsiä raivataan uusia matkailukeskuksia perustettaessa. Turismin myötä esimerkiksi koralliriutat ovat tulleet uhatuiksi, kun hotellit päästävät jätevetensä meriin, veneet ajavat liian lähelle riuttoja, turistit kävelevät korallien päällä ja kojut myyvät korallin palasia matkamunistona. Jopa vii-

desosa matkakohteista suuntautuu kehitysmaihin. Matkailun tuotot jakautuvat kuitenkin epätasa-arvoisesti, kun kehitysmaihin suuntautuneiden matkojen tuotoista menee 60 - 90 % suoraan teollisuusmaihiin. Nämä tuotot tulevat lennoista, vakuutuksista sekä länsimaiden valmismatkoista. (Holden 2008, 77.)

Matkailijoiden määrän ennustetaan kasvavan 1,8 miljardiin vuoteen 2030 mennessä (UNWTO 2015). Minkälaista matkailua ihmisten siis tulisi tehdä rasittamatta luonnon monimuotoisuutta? Seuraavissa alaluvuissa käsitellään erilaisia vastuullisia valintoja, joita kannattaa ottaa huomioon matkailussa.

3.2 Vastuullinen matkailu

Vastuullinen matkailu käsittelee monenlaisia asioita, kuten taloudellista kannattavuutta, sosiokulttuurista kestävyyttä sekä ympäristön suojelua. Se pyrkii vähentämään matkailualan kielteisiä vaikutuksia ympäristöön ja paikallisiin yhteisöihin. Luontomatkailu ja ekomatkailu ovat vastuullisen matkailun alalajeja. Niissä keskitytään pääasiassa maaseutuun, mutta kaikkia luontomatkailun kohteita ei välttämättä hoideta kestävästi. Matkaa suunniteltaessa kuitenkin tärkein asia on suosia vastuullisen matkailun yrityksiä, jotka ovat ympäristöstävällisiä, säilyttävät paikallisia kulttuureja sekä tukevat niiden yhteisöjä. (Rainforest Alliance 2016). Vastuulliseen matkailuun liittyy kaksi puolta, ekologinen ja eettinen. Ekologisuudella tarkoitetaan sitä, miten paljon luonnonvaroja tulee kuluttaneeksi matkustuksella ja kuinka ympäristöstävällisesti toimii perillä. Eettinen puoli merkitsee sitä, kuinka paljon paikalliset ihmiset tulevat hyötymään turismista. (Kalmari & Kelola 2009, 17.) Tässä luvussa keskitytään pääasiassa matkailun ekologiseen puoleen.

Matkakohteeseen tulee perehtyä kunnolla ennen matkustamista, ja ottaa selville sen oloista sekä yhteiskunnasta. Kuten aiemmin todettiin, lentokoneella matkustaminen on epäekologisinta. Halpalentoyhtiöt ovat lisänneet lentokonematkailun suosiota. Tämän seurauksena on halpaa ja helppoa lähteä viikonloppulomalle lentäen kauemmas, kun lähempääkin löytyisi monipuolisia matkailukohteita. (Kalmari & Kelola 2009, 17-19.)

Nykyajan trendiksi onkin noussut hidas matkailu, jossa matkustetaan ekologisemmin esimerkiksi junalla, bussilla, laivalla tai vaikkapa patikoiden. Sen ideana on vähentää itse matkailukertoja ja tehdä matkailusta pidempi loma. Sen myötä saadaan kontaktia paikalliseen kulttuuriin ja ihmisiin sekä nähdään ohikiitäviä maisemia. Näin kertoo Katri Tihilä kirjoituksessaan ”Hitaus on hyve – myös matkalla” Reilun Matkailun sivulla. Hidas matkailu itsessään on kokemus, kun matkailijan ei tarvitse kiertää vauhdilla paikasta toiseen. Sen avulla pääsee irtautumaan esimerkiksi älypuhelimista. Pääasia ei ole suorittaminen,

vaan itse elämys matkailun aikana (Tihilä 2016.) Myös pakettimatkailu voi olla vastuullista, mikäli valitsee matkanjärjestäjän oikein. Siinä täytyy kiinnittää huomiota matkanjärjestäjän tiedottamiseen ja toimintaan sekä yhteistyökumppaneihin. (Reilun matkailun yhdistys 2016a.)

Monet matkailijat lomailevat kohteissa huippusesongin aikaan, joka kuormittaa ympäristöä enemmän vedenkulutuksen, jätehuollon, liikenteen ja maan kulumisen kannalta. Monet rannat ovat rakennettu täyteen hotelleja, jotka täyttyvät tiettyinä ajanjaksona ja sesongin ulkopuolella ovat tyhjiillään kuluttamassa sähköä ja luonnonvaroja. Tämän takia vastuullisempaa olisi matkustaa huippusesongin ulkopuolella. Punaisen meren sukelluskohteissa huippusesonki on keskitalvella, vaikka parempi ajankohta siihen on syksy, jolloin merivesi ja yöt ovat lämpimämpiä. Myös turistihinnat ja ruuhkat ovat pienempiä, jolloin tulot jakaantuvat tasaisemmin paikallisyhteisöön. (Kalmari & Kelola 2009, 20-21; Reilun matkailun yhdistys 2016b.)

Vastuullisen matkailijan tulee kiinnittää huomiota myös veden ja energian kulutukseen sekä jätteisiin. Useilla hotelleilla on ympäristösertifikaatti, joka kertoo muun muassa energian ja veden säästöstä. Suomessa vihreistä hotelleista kertoo Joutsenmerkki, joka on pohjoismainen, sekä EU-kukka, jota käytetään myös koko Euroopan Unionin alueilla. Eettinen majoitusvalinta on reilu hotelli, joka on pieni, perheomisteinen hotelli, jossa tulot menevät pääosin paikallisille asukkaille. Isoissa ja hienommissa hotelleissa tulot voivat mennä ulkomaisten omistajien kautta takaisin rikkaisiin maihin. Sama pätee ravintoloissa, opaspalveluissa sekä paikallisten matkamuistomyymälöitä. Matkamustoja ostaessa täytyy välttää uusiutumattomista luonnonvaroista tai uhanalaisista lajeista tehtyjä esineitä. (Kalmari & Kelola 2009, 80.)

3.3 Luontomatkailu

Luontomatkailu Suomessa alkoi 1930-luvulla, kun Lappiin tehtiin lähes 60 kilometriä pitkä retkeilyreitti, jossa ihmiset tutkivat luontoa matkustellessaan. Suomen ensimmäiset kansallispuistot perustettiin vuonna 1938 Tunturi-Lappiin. Aluksi kansallispuistot toimivat kauniisiin, laji- ja kulttuuririkkaisiin kohteisiin. Nykyisin niiden tarkoituksena on luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, mutta samalla ne ovat tehty virkistyskäyttöön ja matkailunähtävyyksiksi. Ihmiset hakevat nykypäivänä virkistystä ja lomailua luonnosta. Kansallispuistojen kävijämäärät ovatkin moninkertaistuneet 1990-lukuun verrattuna. Vaikka matkailuelinkeino hyötyy suojelualueiden läheisyydestä, se tuo kuitenkin mukanaan ympäristöongelmia, esimerkiksi rakentaminen rasittaa luontoa ja laskettelurinteet Rukalla rikkovat luonnonrauhaa. Luontomatkaillussakin on syytä miettiä vastuullisia valintoja. Luontomat-

kakohteissa pyritään opastamaan matkailijoita toimimaan ekologisesti luontoa kohtaan. Näin matkailijat saavat tietoa luonnosta ja sen monimuotoisuudesta. (Tolvanen 2011, 171-175.) Kaikki luonnossa tapahtuva retkeily on omanlaista matkailua, josta voi saada hyvin paljon irti luodessaan mielenrauhaa.

Luontomatkailua maailmassa voi harrastaa esimerkiksi sademetsissä, kosteikoissa ja koralliriutoilla. Matkailu uhanalaisille ekosysteemeille tuo sekä hyvää että huonoa. Näissä kohteissa täytyy valita vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä ja tarkistaa, että kohteessa huomioidaan eläimet, kasvit ja paikalliset asukkaat. Sukellusmatkoissa koralliriutat ovat uhattuina sukeltajien varomattomuuden ja veneistä valuvien polttoaineiden takia. Vastuullinen matkanjärjestäjä opastaakin matkailijoita, miten toimia sukeltaessa tai sademetsissä. Ihmisten kiinnostus luontoa kohtaan hidastaa metsien ja muiden ekosysteemien raivaamista, jolloin luonnon monimuotoisuus on turvattuna. (Kalmari & Kelola 2009, 30-34.) Sama pätee eko- ja eläinmatkailussa.

3.4 Eläinmatkailu

Eläinmatkailulle ei ole vakiintunut varsinaista suomenkielistä käännöstä. Englanninkielen käsitteestä "Wildlife tourism" voidaan se vapaasti kääntää esimerkiksi eläinmatkailuun, jota tässä opinnäytetyössä käytetään. Eläinmatkailua ovat muun muassa eläinsafarit, eläintarhat, valas- ja delfiiniristeilyt, sirkukset ja eläinratsastukset. Eläinmatkailut ovat suosittuja, mutta niissäkin piilee uhkia. Ne voivat häiritä eläimiä, kun ne stressaantuvat ja niiden ruokailu sekä lisääntyminen häiriintyvät ihmisten toimesta. Tärkein ohje onkin välttää roskaamista, kontaktia, metelöintiä sekä eläinten ja kasvien vahingoittamista. Valaisiin ja delfiineihin tulisi olla etäisyyttä vähintään sata metriä. Sirkuksissa ei tulisi käyttää eläimiä, sillä niiden olosuhteet ovat epäeläimelliset. Kuljetushäkit, erilaiset temput ja rankaisut lyömällä eivät ole niille luonnollisia asioita. Ratsastaessa esimerkiksi norsulla, tulee kiinnittää huomioita eläinten kuntoon. Hyvin monet norsut ovat saatu tottelevaisiksi kaltoin kohdella. Myös kukkotappelut ja härkätaistelut ovat epäeettisiä, kun osa eläimistä kuolee tai ne pitää lopettaa. Eläintarhoissa monien eläimien elinpiiri on huomattavasti suppeampi kuin niiden normaalioloissa eikä virikkeitäkään ole tarpeeksi, joka johtaa eläinten pakko-liikkeisiin, esimerkiksi edestakaisin kävelyyn tai huojuntaan.

Vaihtoehtona eläintarhoille ovat esimerkiksi erilaiset eläinten suojelukeskukset, joihin on otettu hylättyjä ja kaltoin kohdeltuja eläimiä. Suojelukeskukset toimivat vanhain- ja turvakoteina eläimille, jossa ne saavat elää elämänsä loppuun asti suojellulla alueella. Ne voivat pitää sisällään maatilaeläimistä villieläimiin. Suojelukeskuksia voi löytää esimerkiksi USA:n Kaliforniasta, joka on erikoistunut eksoottisiin villieläimiin. Myös adoptoimalla tai

pienellä lahjoituksella voi tukea paikan toimintaa. Rahat käytetään eläinten hoitoon ja ruokaan. (Forever Wild 2016; Kalmari & Kelola 2009, 136-149.) Tavallisille eläintarhoille eettisempänä vaihtoehtona voidaan pitää myös eläintarhaa, jossa eläimet saavat vapaasti liikkua isommalla rajatulla alueella ilman häkkeitä. Myöskään tälle ei ole määritelty suomenkielistä käännöstä, mutta englanniksi se tunnetaan nimellä ”zoo immersion”. Tässä eläintarhassa eläimet ovat luokiteltu alueisiin olemaan yhdessä niin kuin ne olisivat luonnossakin. Tällaisia eläintarhoja voi löytää muun muassa Espanjasta sekä Singaporesta. (Jon Coe Design 2016.)

3.5 Ekomatkailu

80-luvulla ekomatkailulla tarkoitettiin kansallispuistoihin tehtävää luontomatkailua, ja sen tavoitteena oli luonnonsuojelun edistäminen sekä matkailijoiden ymmärryksen ja arvostuksen lisääminen luontoa kohtaan. Vuonna 1990 perustettiin ensimmäinen kansainvälinen ekoturismijärjestö, The International Ecotourism Society (TIES). Se toimii kestävän matkailun tiedotus- ja tutkimuskeskuksena. Nykypäivänä on olemassa satoja erilaisia kestävää matkailua edistäviä kansalaisjärjestöjä. Ekomatkailussa korostetaan koskemattoman luonnon suojelua, luonnonvarojen kestävää käyttöä ja minimoidaan matkailijoiden aiheuttamia haittoja sekä lisätään paikallisten asukkaiden hyvinvointia. Se myös sisältää ympäristökasvatusta ja kehittää tietoisuutta paikallisesta ympäristöstä ja kulttuurista. Sillä pyritään työllistämään köyhiä alueita, esimerkiksi syrjäisiä maaseutualueita. Ekomatkailu on siis vastuullista matkailua, mutta keskittyy enemmän luonnonsuojelualueille. Hyvin ja vastuullisesti järjestetyt matkat tukevat luonnon monimuotoisuutta. (TIES 2014; Kalmari & Kelola 2009, 11-12.)

Suurimmat ekomatkailun kohdealueet ovat Afrikassa ja Pohjois-Amerikassa. Euroopasta ja Aasiasta matkustettaessa näille alueille kuluu huomattava määrä lentokoneista aiheutuvia päästöjä, joka tekeekin ekomatkailusta ongelmallisen. Tähän on kuitenkin olemassa vaihtoehto, jos vaikkapa Suomesta matkustetaan lähempiin kohteisiin. Vienanmerelle voi mennä katsomaan maitovalaita ja hylkeitä, kun taas Uralin itäpuolella ja Kuolan alueella on suuria villipeura- ja tunturipeurapopulaatioita. (Ympäristö & kehitys ry 2016b.)

3.6 Vapaaehtoismatkailu

Lomamatkaan voi sisällyttää myös vapaaehtoistyötä, esimerkiksi erilaisia luonnonsuojelua ja eläinsuojelutehtäviä sekä työskentelyä lasten opetuksen parissa. Sen avulla voi tehdä matkallaan jotain erilaista pelkän lomailun sijaan ja saada uusia kokemuksia auttamalla toisia. Projektit ja leirit kestävät yhdestä viikosta useampaan kuukauteen. Vapaaehtois-

työhön voi lähteä kuka tahansa, vaikka suurin osa lähtijöistä onkin keski-ikäisiä naisia. (Finnmatkat 2016.)

Kohteet ovat poissa turistialueilta ja työtä tehdään paikallisten kanssa. Vuorovaikutus paikallisten ihmisten kanssa laajentaa myös maailmankuvaa ja lisää erilaisten kulttuurien ymmärrystä. (Finnmatkat 2016.) Vapaaehtoistyötä tarjoaa esimerkiksi Suomen Ekomatkaajat sekä Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi. Ekomatkaajien kautta pääsee muun muassa suojelemaan merikilpikonna Thaimaahan tai pelastamaan ja kuntouttamaan silkkiapinoita Brasiliaan. Allianssi on erikoistunut nimenomaan nuorisoon, mutta joissain vapaaehtoistyöprojekteissa ei ole yläikärajaa. (Allianssi 2016; Ekomatkaajat 2016.)

4 Tutkimus ja sen kulku

Tutkimuksen suunnitteleminen aloitettiin keväällä 2016. Sen avulla pyrittiin vastaamaan tutkimusongelmaan: Mitkä ovat Haaga-Helia Porvoo kampuksen liiketalous- ja matkailuopiskelijoiden matkailutottumukset ja kuinka paljon he tietävät vastuullisesta matkailusta? Kysely toteutettiin toukokuussa 2016 kvantitatiivisena menetelmänä käyttäen Webropol-kyselytyökalua.

4.1 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus selvittää lukumääriin ja prosenttiosuuksiin liittyviä kysymyksiä. Sen avulla pyritään selvittämään pienen joukon eli otoksen vastauksia mitaamalla saatua aineistoa taulukoin ja kuvioin. Vastaajien edellytetään edustavan otosta tai perusjoukkoa, jolloin otoksen täytyy olla riittävän suuri luotettavuuden kannalta. Kvantitatiivisen tutkimuksen tutkimusongelmaan haetaan ratkaisua tai vastausta, johon haetaan tietoa. Kysymykset laaditaan empiriasta eli tutkittavasta ilmiöstä. Kysymyksistä riippuen kvantitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää esimerkiksi kyselylomaketta tai erilaisia haastatteluja. (Kananen 2008, 10-11.)

Tutkimuksen otoksen ollessa melko laaja, valittiin menetelmäksi kvantitatiivinen tutkimus. Tässä tapauksessa tutkittava asia oli riittävän täsmentynyt, joten kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus ei ollut sopiva vaihtoehto. Tutkimuksen tavoitteena oli saada enemmän numeraalista tietoa siitä, kuinka vastuullisia matkailijoita kohderyhmän opiskelijat ovat. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa lasketaan määrää, kun taas kvalitatiivinen tutkimus käsittelee syvällisemmin ilmiötä vastaten kysymyksiin miksi, miten ja millainen. Tähän tutkimukseen soveltui parhaiten kyselykaavake ja se toteutettiin Webropol-kyselytyökalulla.

4.2 Tutkimusjoukko

Onnistunut tutkimus vaatii hyvin tehdyn otannon. Tutkimusta tehdessä tulee määritellä ja rajata tarkasti perusjoukko, esimerkiksi koko Suomi, ja siitä valita riittävä otos. Otoksen vastausten täytyy vastata koko perusjoukkoa, joten perusjoukosta täytyy valita erilaisia jäseniä oikeassa suhteessa. Näin saadaan tutkimukseen luotettavuutta. Perusjoukon koon perusteella valitaan, tehdäänkö tutkimus kokonais- vai otantatutkimuksena. Mikäli kysely toteutetaan kokonaistutkimuksena, kaikki perusjoukon tilastoyksiköt mitataan. Kokonaistutkimus sopii hyvin, jos otoskooksi saadaan yli puolet perusjoukosta. Otoskoon jäätyä alle puolen perusjoukosta käytetään otantatutkimusta. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa tulee pyrkiä mahdollisimman suureen otantaan. Otoskokoa miettiessä täytyy ottaa

huomioon perusjoukon koko: Mitä isompi perusjoukko, sitä pienempi otos ja taas mitä pienempi perusjoukko, sitä isompi otos. (Kananen 2008, 70-71; Valli 2015, 22.)

Tämän opinnäytetyön tutkimus toteutettiin kokonaistutkimuksena, jossa jokainen perusjoukon jäsen oli tutkittavana. Perusjoukkoon kuului kaikki kevään 2016 läsnäolevat Haaga-Helia Porvoo kampuksen suomenkieliset liiketalous- ja matkailuopiskelijat, joita oli 482. Webropol-kyselyn linkkiä testattiin aluksi neljällä koulun opiskelijalla, jonka jälkeen se jaettiin Facebookissa Porvoo kampuksen suomenkielisten liiketalous- ja matkailuopiskelijoiden ryhmissä ja muistutettiin yksityisviesteillä Facebookissa sekä Whatsapp-pikaviestisovelluksella. Allekirjoittanut totesi tämän olevan paras keino saada mahdollisimman paljon vastauksia, sillä hän on päässyt verkostoitumaan koulussa muun muassa tutor-toiminnan kautta. Sosiaalisen median merkitys on myös iso osa tätä päivää, ja kommunikointi kouluissa tapahtuukin isossa osassa internetin välityksellä. Sosiaalisen median lisäksi linkki jaettiin vielä kaikkien edellä mainittujen opiskelijoiden sähköposteihin Haaga-Helian tietohallinnon kautta. Kyselyn linkki oli auki 17.5.- 26.5.2016 ja se keräsi 136 vastausta. Vastausprosentiksi näin tuli 28,2.

4.3 Kyselylomakkeen laatiminen

Kyselylomakkeen laatimiseen on hyvä käyttää tarpeeksi aikaa ja hioa se kuntoon. Lomakkeen kysymysten tulee vastata tutkimuksen tavoitteisiin ja tutkimusongelmaan, jotta se olisi onnistunut. Koska kyselylomakkeen aineistonkeruutilanteessa tutkija ei pysty selvittämään kysymysten tarkoitusta, on erittäin tärkeää, että kysymykset laaditaan huolellisesti ja niin, että vastaaja ymmärtää kysymyksen. Lyhyt ja ytimekäs kysymys on parempi kuin pitkä ja epälooginen. Vieraiden sanojen käyttöä tulisi välttää, muuten ne täytyy selvittää vastaajalle. Avointen kysymysten analysointi voi osoittautua hankalaksi, jos vastaukset ovat pitkiä ja erilaisia. Toisaalta ne antavat paljon enemmän tietoa kuin strukturoidut kysymykset, joihin on vastausvaihtoehdot annettu valmiiksi. Kysyessä mielipidettä tulee laittaa yhdeksi vastausvaihtoehdoksi ”en osaa sanoa”, sillä vastaajalla ei välttämättä aina ole kantaa tai tietoa asian suhteen. Kyselylomake ei saa myöskään olla liian pitkä. Vastaajan mielenkiinto voi laskea ja kysymyksiin saatetaan vastata huolimattomasti tai jättää koko kysely kesken. (Kananen 2008, 13-15; Valli 2015, 42-44.)

Tämän opinnäytetyön kyselytutkimuslomake laadittiin Webropol-kyselyohjelmalla. Kyselylomake on nähtävillä liitteenä opinnäytetyön lopussa (Liite 1). Kysely on selkeä ja riittävän pitkä sisältäen 12 kysymystä, joista kolme ensimmäistä käsittelee taustatietoja. Kysely etenee matkustustottumuksiin ja sen vastuullisuuteen sisältäen erilaisia valinta- ja asteik-

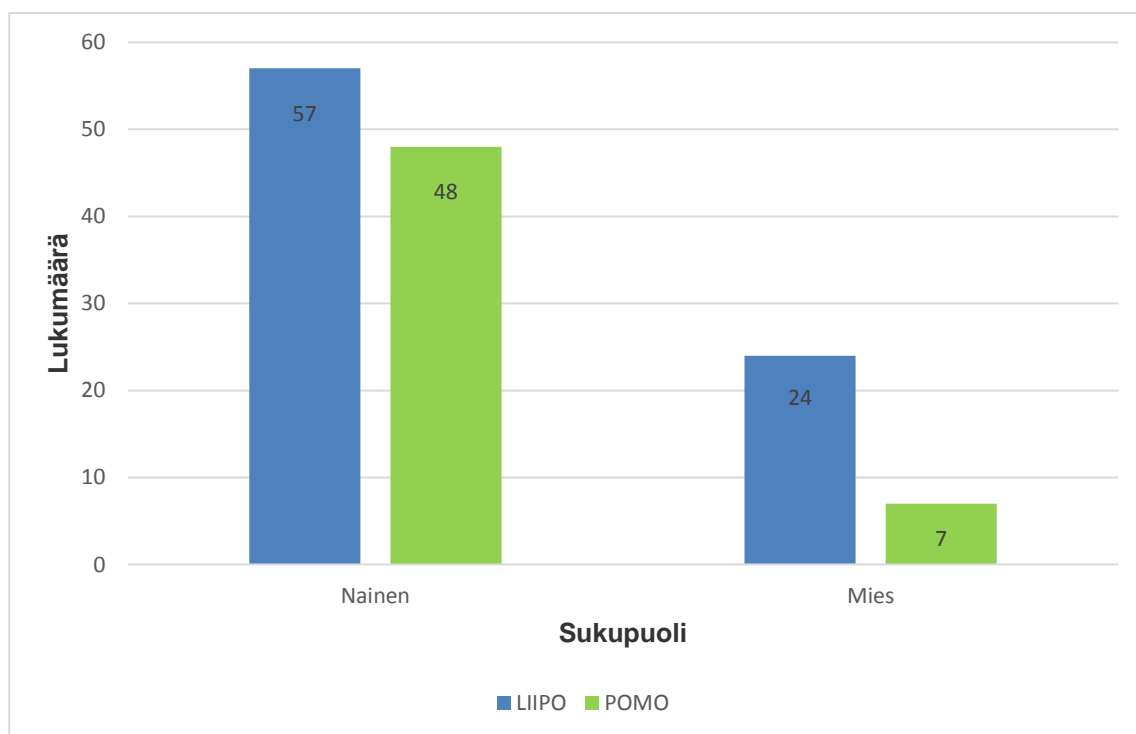
kokysymyksiä sekä kaksi avointa kysymystä, jotka olivat vapaaehtoisia. Seuraavassa luvussa analysoidaan tutkimustuloksia.

5 Tulokset

Tässä luvussa analysoidaan kvantitatiivisen tutkimuksen tuloksia. Kysely tehtiin Webropol-kyselytyökalulla, ja vastauksia saatiin 136 kappaletta. Tutkimuksella pyrittiin vastaamaan tämän opinnäytetyön tutkimusongelmaa kvantitatiivisin menetelmin. Suomenkielisten liiketalouden opiskelijoiden lyhennettä on käytetty ryhmätunnuksella LIIPO ja matkailun opiskelijoiden ryhmätunnuksella POMO.

5.1 Taustakysymykset

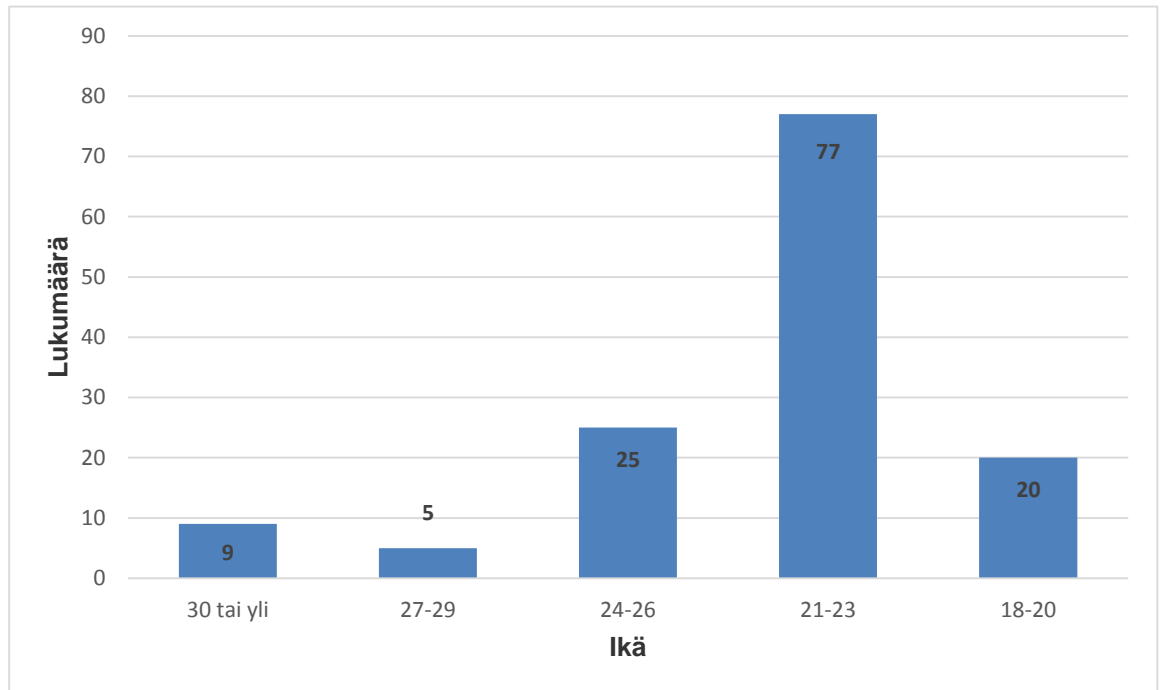
Kyselylomake sisälsi kolme taustakysymystä: Vastaajien sukupuoli, ryhmä ja ikä. Kaikki kysymykset olivat pakollisia. Kuvio 2 havainnollistaa, että naisten määrä kyselyssä oli huomattavasti suurempi kuin miesten. Tämä voidaan selittää ensinnäkin sillä, että Porvoo kampuksen matkailuopiskelijoista suurin osa on naisia ja toisekseen sillä, että allekirjoittanut tuntee enemmän naispuolisia opiskelijoita. Vastanneista liiketalouden opiskelijoita oli 81 ja matkailun opiskelijoita 55. Myös tämän eron voi selittää sillä, että allekirjoittanut tuntee enemmän liiketalouden opiskelijoita opiskellessaan itsekin liiketaloutta.

Kuvio 2. Vastaajien sukupuoli (n=136)

Tutkimukseen vastanneiden henkilöiden suurin ikäryhmä oli 21-23 vuotta, joita oli 56,6 % vastaajista (Kuvio 3). Suurin osa näistä opiskelijoista onkin nuoria aikuisia, kun 18-20 –

vuotiaita oli 20 ja 24-26 –vuotiaita 25 vastaajaa. 27-29 –vuotiaita vastanneista löytyi vain 5 ja yli 30-vuotiaita 9.

Kuvio 3. Ikä (n=136)

Seuraavassa alaluvussa analysoidaan tutkimuskysymysten vastauksia.

5.2 Tutkimuskysymykset

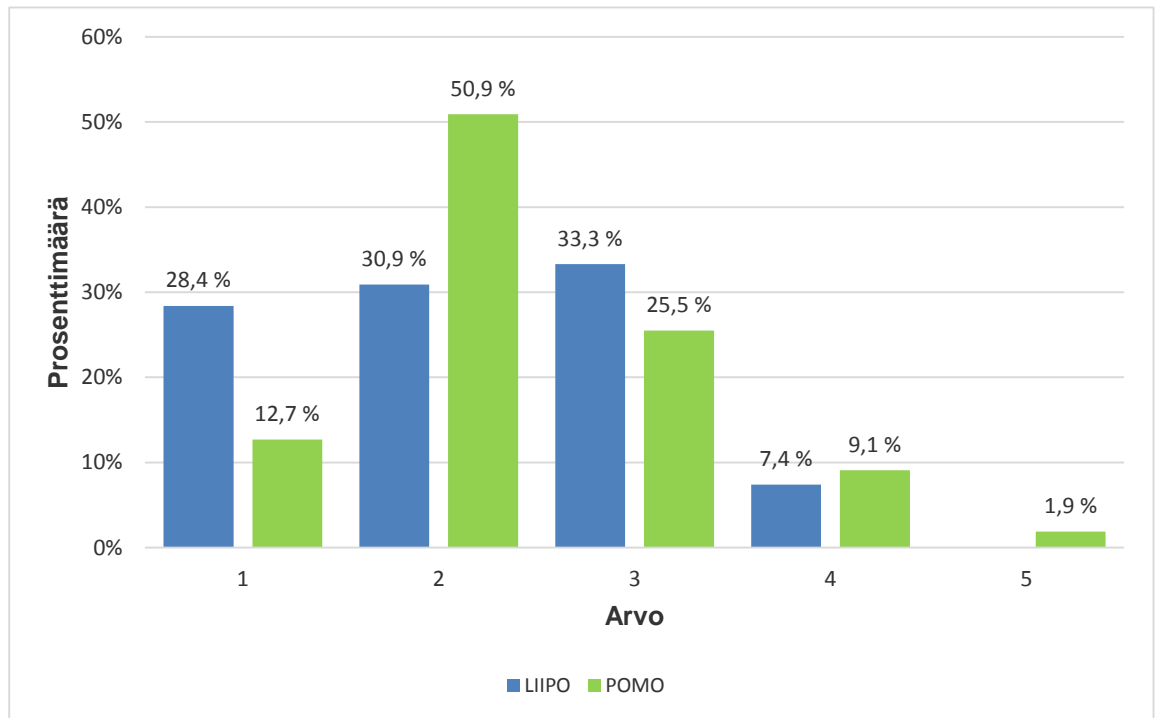
Tutkimuskysymyksillä haluttiin saada vastauksia opiskelijoiden matkailutottumuksiin ja näkemyksiin vastuullisuudesta ja sen tietämyksestä. Taustakysymysten jälkeen opiskelijoilta kysyttiin, kuinka monta kertaa 24 kuukauden aikana he ovat matkustaneet ulkomaille erilaisilla matkustusvälineillä (Taulukko 1). Tässä kysymyksessä tarkoitettiin matkustamista sekä Suomesta ulkomaille että ulkomailla ollessaan toiseen valtioon. Suomesta on hankala lähteä ulkomaille muulla kuin lentokoneella tai laivalla, joten ne saivat eniten vastauksia vaihtoehtoihin 1-2 tai 3-5 kertaa. Bussilla, omalla autolla tai junalla matkustus ulkomaille –kohdat keräsivät eniten vastauksia vaihtoehtoon ”en ole matkustanut”.

Taulukko 1. Matkustus ulkomaille viimeisen 24 kuukauden aikana (n=136)

	En ole matkustanut	1-2 kertaa	3-5 kertaa	6-8 kertaa	Yli 8 kertaa
Laivalla	16	66	44	8	2
Bussilla	117	13	3	0	3
Omalla autolla	114	18	1	0	3
Junalla	120	8	3	1	4
Lentokoneella	10	51	52	12	11
Yhteensä	377	156	103	21	23

Kysymyksessä 5 kysyttiin, kuinka paljon huomiota vastaaja kiinnittää huomiota majoituksen vastuullisuuteen esimerkiksi majoituksen veden- ja energiankulutuksessa (Kuvio 4). Kysymyksessä käytettiin asteikkoa 1-5 arvon 1 ollessa ”ei lainkaan huomiota” ja arvon 5 ollessa ”erittäin paljon huomiota”. Liiketalouden ja matkailun opiskelijat ovat analysoitu tässä kysymyksessä erikseen. Koska vastanneista liiketalouden opiskelijoita oli 81 ja matkailun opiskelijoita 55, tulokset ovat analysoitu prosenttimäärillä verraten esimerkiksi matkailun opiskelijoiden vastauksia niiden koko määrään. Tätä tapaa on käytetty myös osissa jälkimmäisistä kysymyksistä.

Kuviosta 4 käy ilmi, että liiketalouden opiskelijat eivät kiinnitä majoituksen vastuullisuuteen yhtä paljon huomiota kuin matkailun opiskelijat. Lähes kaksi kolmasosaa liiketalouden opiskelijoista on vastannut, että he käyttävät vähän tai ei lainkaan huomiota vastuullisuuteen. Kolmasosa on ollut sitä mieltä, että he kiinnittävät jonkin verran huomiota vastuullisuuteen, mutta vain 7,4 % kiinnittää paljon huomiota. Matkailun opiskelijoista puolet kiinnittää vähän huomiota vastuullisuuteen, neljäsosa jonkin verran ja 12,7 % on vastannut ”ei lainkaan huomiota”. Kuitenkin pieni osa matkailun opiskelijoista on vastannut kiinnittävällä paljon huomiota vastuullisuuteen.

Kuvio 4. Huomio majoituksen vastuullisuuteen (n=136)

Seuraavassa kysymyksessä kysyttiin, kuinka hyvin opiskelijat tuntevat erilaisia käsitteitä. Liiketalouden ja matkailun opiskelijoiden vastaukset ovat analysoitu erikseen (Taulukko 2, Taulukko 3).

Taulukko 2. Liiketalouden opiskelijoiden matkailutietämys (n=81)

	En tunne	Olen kuullut	Tunnen hieman	Tunnen hyvin
Ekomatkailu	33,3 %	37,0 %	25,9 %	3,7 %
Luontomatkailu	18,5 %	33,3 %	38,3 %	9,9 %
Eläinmatkailu	40,7 %	35,8 %	17,3 %	6,2 %
Hidas matkailu	65,4 %	18,5 %	9,9 %	6,2 %

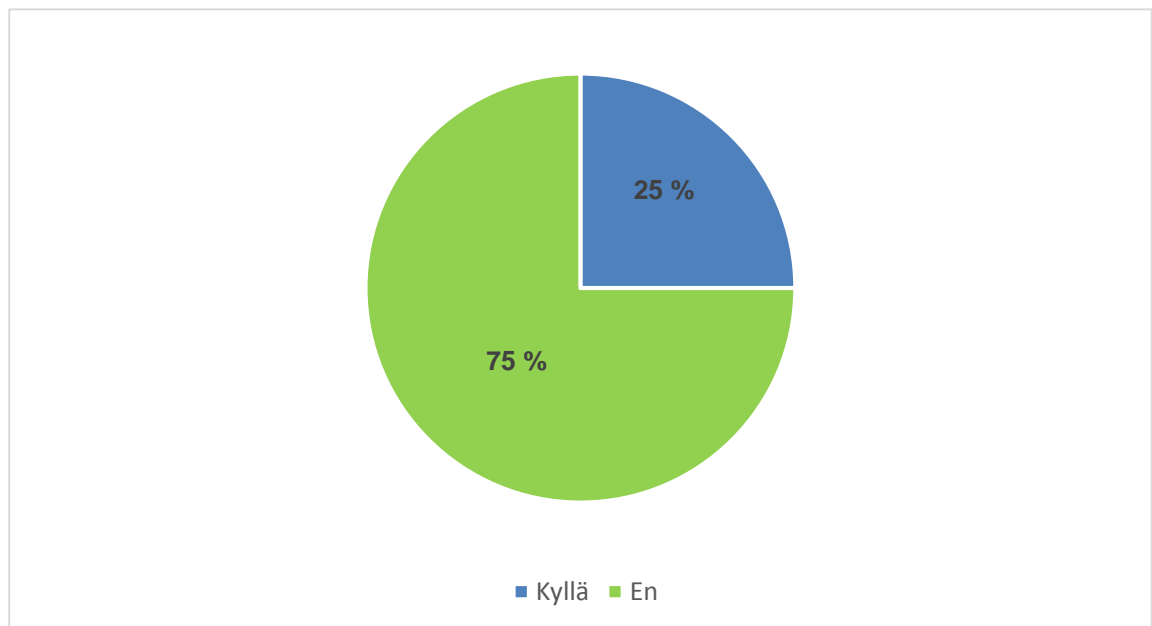
Vertailemalla taulukkoja 2 ja 3 huomaa, että matkailuopiskelijoiden tietämys käsitteistä on suurempi. Heistä lähes kaikki tunsi hieman tai hyvin käsitteen ekomatkailu, kun taas liiketalouden opiskelijoista 25,9 % tunsi hieman ja vain 3,7 % tunsi sen hyvin. Sama pätee luontomatkailun kohdalla. Liiketalouden opiskelijoista suurin osa on vain kuullut tai tuntee hieman käsitteen, ja matkailun opiskelijoista lähes kaikki tunsivat sen hieman tai hyvin. Eläinmatkailulla tarkoitettiin englanninkielistä käsitettä ”Wildlife tourism”, jolla ei ole hyvää suomenkielistä vastinetta. Tämä oli selvennetty vastaajille. Suurin osa (40,7 %) liiketalouden opiskelijoista ei tunne käsitettä eläinmatkailu ja 35,8 % on vain kuullut siitä. Matkailun

opiskelijoista suurin osa (41,8 %) tuntee hieman käsitteen ja 29,1 % tuntee hyvin. Molempien kohdalla tietämys hitaasta matkailusta oli huono. Jopa 65,4 % liiketalouden opiskelijoista ei tuntenut käsitettä ja matkailun opiskelijoiden kohdalla luku oli 38,2 %. Kuitenkin lähes puolet matkailun opiskelijoista oli kuullut tai tuntee hieman käsitteen.

Taulukko 3. Matkailun opiskelijoiden matkailutietämys (n=55)

	En tunne	Olen kuullut	Tunnen hieman	Tunnen hyvin
Ekomatkailu	0,0 %	7,3 %	50,9 %	41,8 %
Luontomatkailu	1,8 %	7,3 %	47,3 %	43,6 %
Eläinmatkailu	7,3 %	21,8 %	41,8 %	29,1 %
Hidas matkailu	38,2 %	25,5 %	23,6 %	12,7 %

Seitsemännessä kysymyksessä kysyttiin, onko vastaaja koskaan matkustanut hitaasti ulkomaille. Kysymyksen jälkeen hitaan matkailun määritelmä oli selvennetty vastaajille. 102 vastaajaa eli 75 % vastasi kieltävästi, joten vain neljäsosa oli matkustanut hitaasti ulkomaille (Kuvio 5).

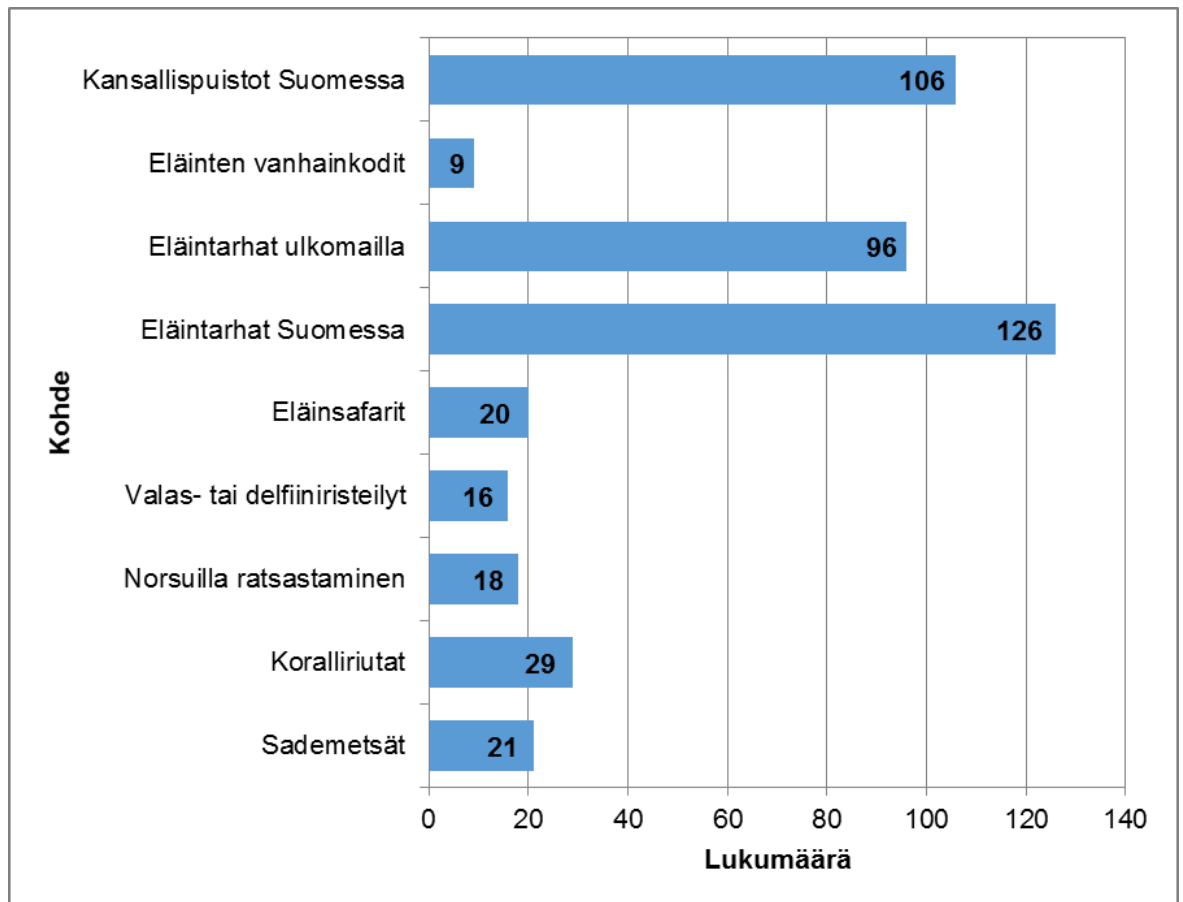

Kuvio 5. Hidas matkailu ulkomaille (n=136)

Seuraava kysymys käsitteli vierailuita erilaisissa kohteissa (Kuvio 6). Kysymys sisälsi monivalintavaihtoehtoja, jolloin vastaaja pystyi vastaamaan useampiin kohtiin. Lähes kaikki vastaajista (126) ovat vierailleet Suomen eläintarhoissa, 106 vastaajaa Suomen kansallispuistoissa ja 96 vastaajaa eläintarhoissa ulkomaille. Muut vaihtoehdot keräsivät vähemmän vastauksia. Vajaa neljäsosa vastaajista oli vierailut koralliriutoilla. Sademetsissä ja

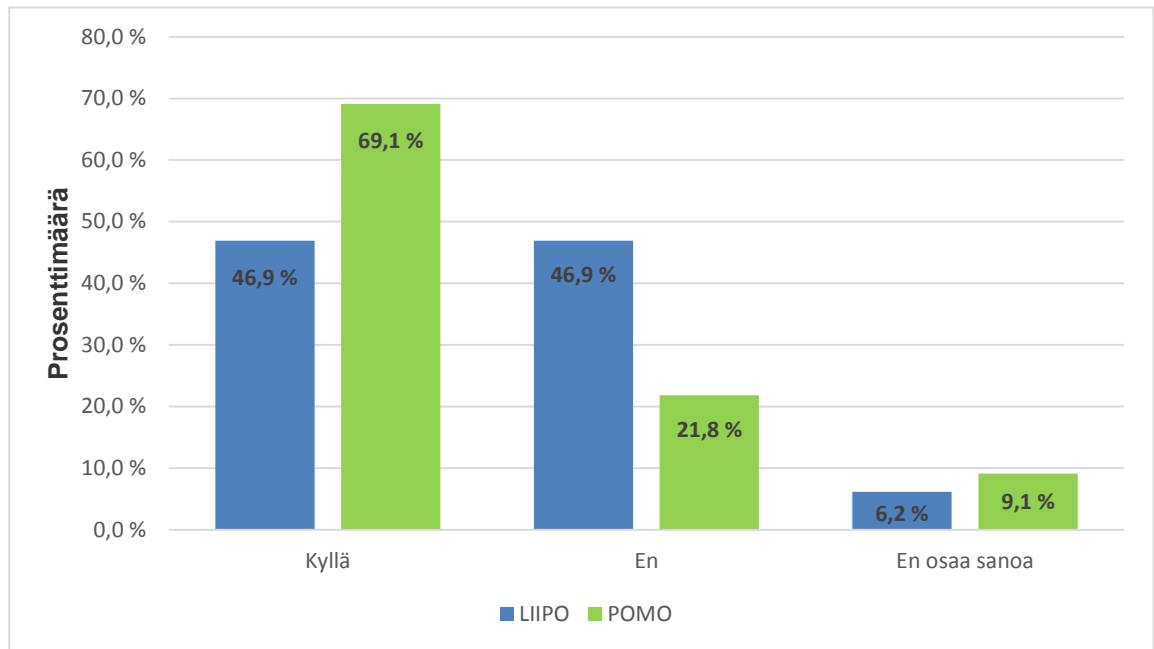

eläinsafareilla oli vierailtu jonkin verran. Sekä valas- tai delfiiniristeilyt että norsuilla ratsastaminen keräsivät molemmat vajaat parikymmentä vastausta. Yhdeksän vastaajaa oli vierailut eläinten vanhainkodeissa.

Kuvio 6. Vierailut kohteissa (n=136)

Seuraava kysymys oli jatkoa edelliselle kysymykselle. Siinä kysyttiin, kiinnittikö vastaaja huomiota tietoon vastuullisuudesta tai suojelutyöstä. Liiketalouden ja matkailun opiskelijoiden vastaukset ovat analysoitu erikseen. Liiketalouden opiskelijoiden vastaukset jakaantuvat tasan ”kyllä” tai ”ei” (Kuvio 7). Matkailun opiskelijoista sen sijaan yli puolet (69,1 %) vastasi kiinnittävänsä huomiota. Kysymys sisälsi myös vaihtoehdon ”en osaa sanoa / en ole vierailut kohteissa”.

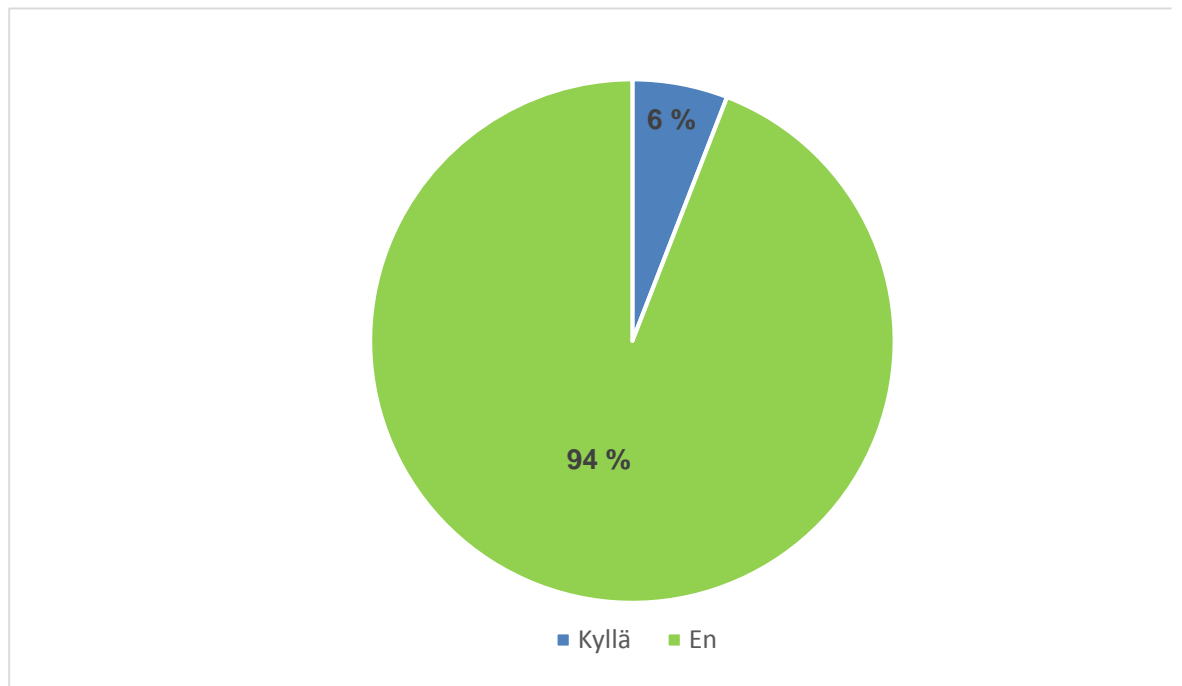
Kuvio 7. Huomion kiinnittäminen tietoon vastuullisuudesta tai suojelutyöstä kohteissa (n=136)

Kysymys 10 oli vapaaehtoinen. Avoimessa kysymyksessä kysyttiin tietoa siitä, minkälaista tietoa kohteissa oli vastuullisuudesta tai suojelutyöstä. Kysymys keräsi 31 vastausta. Enemmistö vastaajista oli matkailun opiskelijoita ja he olivat vastanneet kysymykseen myös kattavammin kuin liiketalouden opiskelijat. Eniten oli vastattu kohteissa olevan tietoa eläimistä sekä niiden pelastuksesta ja suojelutyöstä, luonnonsuojelusta, jätteiden lajittelusta sekä ohjeistuksesta kuinka käyttäytyä esimerkiksi luonnossa tai koralliriutoilla. Osa vastaajista oli huomionut, että tietoa vastuullisuudesta on helpommin saatavilla Suomessa kuin ulkomailla. Koralliriutoille mentäessä oli annettu tietoa siitä, kuinka koralleja ei missään nimessä saa koskea tai ottaa mukaan. Suomen kansallispuistossa oli annettu ohje ”sen minkä kannat luontoon, sen kannat myös pois”. Yksi vastaajista tiesi, että Kolin kansallispuiston metsiä ei hoideta millään tavalla luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi, esimerkiksi kaatuneet puut jätetään metsään. Lisäksi kesällä Kolin laskettelurinteitä pitää kurissa pienet lammaslaumat.

Tietoa oli näkynyt erilaisissa infotauluissa, esitteissä sekä Internet-sivuilla. Kohteiden vastuullisuus oli näkynyt myös paikallisen työvoiman ja tuotteiden sekä ruoan käytöllä, ja kuinka se vaikuttaa paikallisiin ihmisiin, luontoon ja eläimiin. Kohteissa oli myös vaadittu pientä maksua esimerkiksi koralliriutoille mentäessä. Maksu käytetään kohteiden suojelutyöhön ja raha menee paikallisille. Eläinten hoito maksua vastaan sekä erilaiset lahjoitukset luonnonsuojelun ja eläinten hyväksi mainittiin pari kertaa. Yksi vastaajista oli kuitenkin kuullut norsuratsastuksen epäeettisyydestä vasta kokemuksen jälkeen. Eettinen kysymys

nousi esiin myös Suomen Korkeasaaren eläintarhan käyttäytymisestä. Vaikka Korkeasaari puhuukin uhanalaisten lajien suojelusta, vastaaja miettii, kuinka vastuullista on suojella eläintä suljetuissa häkeissä ihmisestä riippuvaisena. Hän sanookin suosivansa enemmän kansallispuistoja ja niiden vapautta.

Viimeiset kysymykset käsittelivät vapaaehtoismatkailua. Kysymyksessä 11 kysyttiin, onko vastaaja koskaan ollut vapaaehtoismatkailijana (Kuvio 8). Vain 8 vastaajaa eli 6 % vastasi myöntävästi. Suurin osa eli 94 % ei ole ollut vapaaehtoismatkailijana.

Kuvio 8. Vapaaehtoisturistina oleminen (n=136)

Viimeinen kysymys oli vapaaehtoinen. Avoimessa kysymyksessä kysyttiin, missä vastaaja on ollut vapaaehtoismatkailijana. Liiketalouden opiskelijoista kaksi oli ollut vapaaehtoismatkailijana, toinen Australiassa töissä lasten ja eläinten kanssa ja toinen Espanjassa koiratarhalla. Matkailun opiskelijoista yksi oli jättänyt vastaamatta kysymykseen. Heistä yksi oli ollut Ranskassa kansainvälisellä työleirillä, jossa muun muassa kunnostettiin pienten kylien rakennuksia. Yksi oli ollut Thaimaassa luonnonpuistossa auttamassa norsujen suojelussa. Kolme matkailun opiskelijaa oli ollut Keniassa ekoturismiprojektissa. Yksi mainitsi sen olleen huonosti järjestetty, sillä kehitysmaissa ei kyetä hoitamaan asioita oikealla tavalla eikä kaikki jäsenet edes tienneet kaikkia tarvittavia asioita projektissa.

6 Pohdinta

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen tuloksia ja sen validiteettia sekä reliabiliteettia. Lisäksi tutkija kertoo kehitysideoita vastuullisen matkailun tietämykseen opiskelijoiden keskuudessa. Luvussa tarkastellaan myös opinnäytetyöntekijän omaa oppimista opinnäytetyöprosessin aikana.

6.1 Tutkimuksen validiteetti ja reliabiliteetti

Tutkimuksen tarkoituksena on saada mahdollisimman luotettavaa sisältöä. Luotettavuutta tarkastellaan reliabiliteetin ja validiteetin avulla. Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimustulosten pysyvyyttä eli toistettaessa tutkimus samoissa olosuhteissa pystytään saamaan samat tulokset. Tulokset eivät saa olla sattumanvaraisia, eli otoskoon täytyy olla riittävän suuri ja poistuma eli kato täytyy ottaa huomioon kyselytutkimusta tehtäessä. Kohderyhmä ei saa olla vino, jolloin otoksen täytyy edustaa koko tutkimuksen perusjoukkoa. Validiteetilla tarkoitetaan sitä, kuinka hyvin tutkimuksella on saavutettu vastaus tutkimusongelmaan. Käsitteet ja muuttujat täytyy tarkoin määritellä, jolloin mittaustulokset ovat valideja. Validiin tutkimukseen kuuluu oikea tutkimusmenetelmä, edustava otos ja korkea vastausprosentti. (Kananen 2008, 79-84.)

Tämän tutkimuksen reliabiliteettia voidaan pitää hyvänä. Haaga-Helia Porvoo kampuksen suomenkielisten liiketalouden opiskelijoiden määrä oli 267. Tästä luvusta 81 opiskelijaa vastasi kyselyyn, eli vastausprosentti oli 30,3. Matkailuopiskelijoiden määrä oli 215, josta 55 vastasi kyselyyn. Vastausprosentti tässä oli 25,6. Saadut tulokset eivät ole sattumanvaraisia, sillä ne edustavat hyvin koko tutkimuksen perusjoukkoa. Tutkimuksen voisi toistaa niin, että tulokset olisivat samankaltaisia. Iän ja sukupuolen kannalta saatiin odotettuja tuloksia, sillä suurin osa opiskelijoista on naispuolisia, nuoria aikuisia.

Tällä tutkimuksella haettiin ratkaisua tutkimusongelmaan, jossa haluttiin tutkia kohderyhmän matkailutottumuksia ja vastuullista matkailua. Validiteetin puolesta tutkimus onnistui hyvin, vaikka hieman parannettavaa löytyisi. Tutkimusmenetelmänä käytetty kyselylomake oli oikea valinta tutkimuksen tekemiselle. Vastaus tutkimusongelmaan saavutettiin hyvin. Kyselylomakkeen sisältö vastasi asetettuja tutkimusongelmia, jolloin oli mahdollista mitata oikeita asioita. Kyselyn vastausprosentiksi tuli 28,2, joka riittää validiin tutkimukseen.

6.2 Johtopäätökset

Tutkimustuloksista käy ilmi, että kohderyhmänä olevat opiskelijat ovat matkustaneet ulkomaille kahden vuoden aikana 1-5 kertaa käyttäen lähinnä lentokonetta tai laivaa. Ulko-

mailla ollessaan vastaajat eivät kiinnittäneet merkittävästi huomiota majoituksen vastuullisuuteen, liiketalouden opiskelijat vähemmän. Käsitteitä kysyttäessä liiketalouden opiskelijat tiesivät huonosti, mitä esimerkiksi ekomatkailulla tarkoitetaan. Hitaan matkailun käsite ei juurikaan herättänyt tuntemusta kummassakaan koulutusohjelmassa. Opiskelijoilta kysyttäessä suurin huolenaihe matkustamisessa lienee rahankäyttö. Halvat lentoyhtiöt, turistikohdeet sekä hostellit houkuttelevat opiskelijoita, eikä ajatusta juurikaan anneta vastuulliseen vaihtoehtoon. Vastuullinen vaihtoehto ei kuitenkaan aina tarkoita kallista.

Vapaaehtoismatkailua oli tehnyt vain 6 % vastaajista. Syynä tähän lienee vastaajien nuori ikä ja elämäntilanne opiskelijoina. Suurin osa vastaajista oli vierailut Suomen kansallispuistoissa sekä eläintarhoissa. Vierailut kansallispuistoihin herätti positiivisen kuvan, että niinkin moni on ollut kiinnostunut luontomatkailusta. Lähempääkin löytyy elämyksiä, eikä aina tarvitse lähteä maapallon toiselle puolelle. Osa oli vierailut myös muun muassa koralliriutoilla ja sademetsissä. Kuitenkaan puolet liiketalouden opiskelijoista ei kiinnittänyt huomioita tietoon vastuullisuudesta tai suojelutyöstä, mutta matkailun opiskelijoista 69,1 % oli huomionnut asian. Miksi näin?

Matkailun opiskelijat ovat käyneet koulun opintojaksoilla läpi muun muassa vastuulliseen matkailuun ja luonnon monimuotoisuuteen liittyviä kysymyksiä. Liiketalouden opiskelijana en muista kolmen vuoden aikana käyneeni läpi opintojaksoja, joissa olisi kerrottu kestävästä kehityksestä ja sen osa-alueista. Mielestäni Haaga-Helia Porvoo kampuksen liiketalouden opiskelijoiden koulutusohjelmaan tulisi sisällyttää pakollinen opintojakso, joka käsittelee ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyyttä sekä luonnon monimuotoisuuden uhkia, esimerkiksi väestönkasvusta aiheutuvia haittoja, myös matkailua. On erittäin tärkeää, että jokainen kantaa kortensa kekoon muuttuvassa maailmassa. Jokainen voi tiedoillaan ja valinnoillaan vaikuttaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen.

6.3 Oma oppiminen

Opinnäytetyön aihe muotoutui alkuvuoden 2016 aikana kokonaisuudeksi. Aluksi suunnitelmana oli tehdä opinnäytetyö yhdessä matkailun kolmannen vuoden opiskelijan kanssa ekologisista valinnoista ja matkailusta. Toinen opiskelija kuitenkin kiinnostui enemmän uhanalaisista eläimistä, kvalitatiivisesta tutkimusmenetelmästä sekä englanninkielisestä tutkimuksesta, joten päätimme tehdä opinnäytetyömme erikseen. Aiheeni jäi siis matkailupainotteiseksi kiinnostuksen myötä luonnon monimuotoisuutta ja matkailun vastuullisuutta kohtaan. Aiheen rajaaminen ulottui matkailuun, sillä luonnon monimuotoisuutta käsittelevät kysymykset olisivat antaneet liian laajan aiheen. Mielenkiintoista oli myös verrata liiketalouden ja matkailun opiskelijoiden näkökulmia ja tietoja toisiinsa. Koska opinnäytetyöllä ei

ollut toimeksiantajaa, antoi tämä vapaammat kädet teoreettisen viitekehyksen ja tutkimuksen tekoon.

Huomasin, että eniten aikaa kului opinnäytetyön suunnitteluun, joka olisi pitänyt aloittaa jo edellisen vuoden lopulla ollessani Espanjassa vaihto-oppilaana. Aikaa siis oli rajallisesti, koska opinnäytetyö tuli saada valmiiksi kesään 2016 mennessä. Mielestäni kuitenkin onnistuin tässä hyvin. Itse kirjoittamiseen ei kulunut niin paljon aikaa kuin osasin odottaa. Tärkein asia oli kuitenkin se, että pyrin kirjoittamaan jotain lähes joka päivä. Suoritin samalla kaksi opintojaksoa koulullamme enkä käynyt töissä, joten aikaa opinnäytetyölle oli riittävästi.

Opinnäytetyötä suunnitellessa pelkäsin kirjoittamista, sillä asiatekstin kirjoittaminen ei ole kuulunut vahvuuksiini. Opinnäytetyön kirjoittamispaaja –opintojakson aikana opettajan kannustuksella kuitenkin sain motivaatiota ja tukea kirjoitukseen. Opinnäytetyöprosessi oli erittäin opettavainen kokemus, jossa täytyi ensinnäkin pitää kiinni aikataulusta, mutta myös etsimään ja käsittelemään erilaisia lähteitä sekä tuottamaan tekstiä isompaan kokonaisuuteen asiallisesti ja sulavasti. Tammikuussa en myös itsekään tiennyt ekomatkailusta mitään tai tarkempaa kuvaa siitä, millainen on luonnon monimuotoisuuden tämänhetkinen tila. Opinnäytetyön aikana olen oppinut kiinnittämään huomiota asioihin vastuullisemmin. Toivonkin, että yhä useampi miettisi vastuullisempia valintoja. Maapallo ei kannata meitä enää kauaa.

Lähteet

Allianssi 2016. Vapaaehtoistyö. Luettavissa: <http://www.nuorisovaihto.fi/vapaaehtoistyö>.
Luettu 1.6.2016.

CO₂-raportti 2016. Tietoa ilmastonmuutoksesta. Luettavissa: <http://www.co2-raportti.fi/?page=ilmastonmuutos>. Luettu 31.5.2016.

Ekomatkaajat 2016. Vapaaehtoistyöhön maailmalle. Luettavissa:
<http://www.ekomatkaajat.fi>. Luettu 1.6.2016.

Finnmatkat 2016. Vapaaehtoistyötä lomalla. Luettavissa:
<http://loma.finnmatkat.fi/vapaaehtoistyota-lomalla>. Luettu 1.6.2016.

Forever Wild 2016. What We Do? Luettavissa: <http://www.foreverwildsanctuary.org/what-we-do.html>. Luettu 1.6.2016.

Froelich, A. 2016. Sperm Whales Found Dead In Germany, Stomachs Full Of Plastic And Car Parts. Luettavissa: <http://www.trueactivist.com/sperm-whales-found-dead-in-germany-stomachs-full-of-plastic-and-car-parts>. Luettu 21.4.2016.

Furman, E. 2011. Tyynenmeren jätepyörre. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 187-196. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Greshko, M. 2016. Tutkijat varoittavat: Iso Valliriutta henkihieverissä. Luettavissa:
<http://natgeo.fi/ilmastonmuutos/tutkijat-varoittavat-iso-valliriutta-henkihieverissa>. Luettu 31.5.2016.

Haapala, J., Ikävalko, J. & Johansson, M. 2011. Meripallo – Valtamerten muokkaama planeetta. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 187-196. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Halkka, A. 2011. Ekosysteemit – Osia, kokonaisuuksia ja toimintaa. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 38-43. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Holden, A. 2008. Environment and Tourism. TJ International Ltd. Iso-Britannia.

Jon Coe Design 2016. Trends in Exhibition. Luettavissa:

http://www.joncoedesign.com/trends/exhibit_trends.htm. Luettu 1.6.2016.

Järki 2016. Luonnon monimuotoisuus. Luettavissa: <http://www.jarki.fi/fi/node/8>. Luettu 20.4.2016.

Kalmari, H. & Kelola K. 2009. Vastuullisen matkailijan käsikirja. Image Kustannus Oy. Keuruu.

Kananen, J. 2008. Kvantti – Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylän yliopistopaino. Jyväskylä.

Niemelä, J., Halkka, A. & Hallanaro E-L. 2011. Geneettinen monimuotoisuus. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 23-29. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Nummelin, M., Kaarakka, V. & Aho, M. 2011. Aavikoituminen – Kun vesi loppuu. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 183-186. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Ovaskainen, O. 2011. Pirstoutuvat elinympäristöt. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 128-133. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Rainforest Alliance 2016. Sustainable Tourism. Luettavissa: <http://www.rainforest-alliance.org/work/tourism>. Luettu 8.5.2016.

Reilun matkailun yhdistys 2016a. Valitse vastuuntuntoinen matkanjärjestäjä. Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/valitse-vastuuntuntoinen-matkanjarjestaja>. Luettu 9.5.2016.

Reilun matkailun yhdistys 2016b. Matkusta huippusesongin ulkopuolella. Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/reilun-matkailijan-ohjeet/matkusta-huippusesongin-ulkopuolella>. Luettu 9.5.2016.

Räisänen, J. 2011. Mikä muuttaa ilmastoa? Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 44-55. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Salo, M. & Sääksjärvi, Ilari E. 2011. Miten käy tropiikin metsien? Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 144-152. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Stutz, P. & Warf B. 2012. The World Economy – Geography, Business, Development. 6th edition. Pearson Education, Inc. New Jersey, USA.

TIES 2014. What is Ecotourism? Luettavissa: <https://www.ecotourism.org/what-is-ecotourism>. Luettu 7.5.2016.

Tihilä, K. 2016. Hitaus on hyve – myös matkalla. Luettavissa: <http://www.reilumatkailu.fi/hitaus-on-hyve-myos-matkalla>. Luettu 8.5.2016.

Tolvanen, A. 2011. Ihmisen jälki tuntureissa. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 169-176. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

UNEP 2016. United Nations Environment Programme. Tourism's three main impact areas. Luettavissa: <http://www.unep.org/resourceefficiency/Business/SectoralActivities/Tourism/TheTourismandEnvironmentProgramme/FactsandFiguresaboutTourism/ImpactsofTourism/EnvironmentallImpacts/TourismsThreeMainImpactAreas/tabid/78776/Default.aspx>. Luettu 28.4.2016.

UNWTO 2015. The World Tourism Organization. Tourism Highlights. Luettavissa: <http://www2.unwto.org/content/why-tourism>. Luettu 9.6.2016.

Valli, R. 2015. Johdatus tilastolliseen tutkimukseen. PS Kustannus. Juva.

Valste, J. 2011. Maailman monimuotoinen lajisto. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 30-37. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Vasander, H. 2011. Trooppiset suot – tuntematon rikkaus. Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 164-168. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Virkkala, R. 2011. Mikä uhkaa lajeja? Teoksessa Furman, E., Halkka, A., Hallanaro, E-L., Niemelä, J. & Sorvari S. (toim.). Ihminen ja ympäristö, 118-127. Gaudeamus Helsinki University Press/Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Tampere.

Worldometers 2016. World Population. Luettavissa: <http://www.worldometers.info/world-population>. Luettu 14.4.2016.

WTTC 2016a. World Travel & Tourism Council. Economic Impact 2016 Africa. WTTC The Harlequin Buildings. Lontoo, Iso-Britannia. Luettavissa: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/africa2016.pdf>. Luettu 9.6.2016.

WTTC 2016b. World Travel & Tourism Council. Economic Impact 2016 Caribbean. WTTC The Harlequin Buildings. Lontoo, Iso-Britannia. Luettavissa: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/caribbean2016.pdf>. Luettu 9.6.2016.

WTTC 2016c. World Travel & Tourism Council. Economic Impact 2016 Mediterranean. WTTC The Harlequin Buildings. Lontoo, Iso-Britannia. Luettavissa: <http://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic%20impact%20research/regions%202016/mediterranean2016.pdf>. Luettu 9.6.2016.

WWF 2016. Maailman Luonnonsäätiö. Ilmastonmuutos. Luettavissa: <http://wwf.fi/uhat/ilmastonmuutos>. Luettu 31.5.2016.

Yle 2011. Väestöennuste menee yleensä pieleen. Luettavissa: http://yle.fi/uutiset/vaestoennuste_menee_usein_pieleen/5427218. Luettu 4.4.2016.

Ympäristö & kehitys ry 2016a. Ekoturismistrategia. Luettavissa: <http://www.ymparistojakehitys.fi/ekoturismi.html>. Luettu 5.5.2016.

Ympäristö & kehitys ry 2016b. Mahdolliset ekoturismikohteet. Luettavissa: http://www.ymparistojakehitys.fi/eko_turismikohteet.html. Luettu 5.5.2016.

Liitteet

Liite 1. Kyselylomakepohja

Vastuullinen matkailu

Tämä on opinnäytetyötutkimus vastuullisesta matkailusta, joka on tarkoitettu Haaga-Helia Porvoo Campuksen liiketalouden ja matkailun opiskelijoille. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti. Kiitos ajastasi.

1. Sukupuoli *

- Nainen
- Mies
- En halua kertoa

2. Ryhmä *

- LIIPO2013
- LIIPO2014
- LIIPO2015
- POMO2013
- POMO2014
- POMO2015
- POMO2016

3. Ikä *

- Alle 18
- 18-20
- 21-23
- 24-26
- 27-29
- 30 tai yli

4. Kuinka monta kertaa viimeisen 24 kuukauden aikana olet matkustanut ulkomaille seuraavilla kulkuvälineillä? Valitse sopivin vaihtoehto. *

	En ole matkustanut	1-2 kertaa	3-5 kertaa	6-8 kertaa	Yli 8 kertaa
Laivalla	☐	☐	☐	☐	☐
Bussilla	☐	☐	☐	☐	☐
Omalla autolla	☐	☐	☐	☐	☐
Junalla	☐	☐	☐	☐	☐
Lentokoneella	☐	☐	☐	☐	☐

5. Kuinka paljon kiinnität huomiota majoituksen vastuullisuuteen asteikolla 1-5? *

Vastuullinen majoitus ottaa ympäristöasiat huomioon kaikessa toiminnassaan, esimerkiksi veden- ja energiankulutuksessa, jätehuollon seurannassa sekä kierrätyksen tehokkuudessa.

1   2   3   4   5

Ei lainkaan huomiota   Erittäin paljon huomiota

6. Kuinka hyvin tunnet seuraavat käsitteet? *

	En tunne	Olen kuullut	Tunnen hieman	Tunnen hyvin
Ekomatkailu	☐	☐	☐	☐
Luontomatkailu	☐	☐	☐	☐
Eläinmatkailu (engl. Wildlife tourism)	☐	☐	☐	☐
Hidas matkailu	☐	☐	☐	☐

7. Oletko koskaan matkustanut ulkomaille hitaasti? Pois lukien Ruotsin ja Viron risteilyt. *

Hitaassa matkustamisessa lentokoneen sijasta käytetään ekologisempia vaihtoehtoja, esimerkiksi junaa, bussia tai patikointia.

- Kyllä
 En

8. Olen vierailut seuraavissa kohteissa *

- Sademetsät
 Koralliriutat
 Norsuilla ratsastaminen
 Valas- tai delfiininristeilyt
 Eläinsafarit
 Eläintarhat Suomessa
 Eläintarhat ulkomailla
 Eläinten vanhainkodit
 Kansallispuistot Suomessa (esim. Koli)

9. Kiinnitkö kohteissa huomiota mahdolliseen tietoon vastuullisuudesta tai suojelutyöstä? *

- Kyllä
 En
 En ole käynyt kohteissa / En osaa sanoa

10. Mikäli kohteissa oli tietoa vastuullisuudesta tai suojelutyöstä, niin minkälaista?

11. Oletko koskaan ollut vapaaehtoisturistina? *

Vapaaehtoisturismiin luetaan mm. erilaiset luonnonsuojelu- ja eläinsuojelutehtävät sekä työskentely lasten opetuksen parissa yleensä ilman korvausta.

- Kyllä
 En

12. Mikäli olet ollut vapaaehtoisturistina, niin missä?

Lähetä